

Szegő György

Joseph Beuys: Editionen

MAK, Bécs

2000. január 26–április 30.

Az immáron tizennégy éve halott művész életműve máig számtalan kérdést felvett. Pedig Beuys éppen a művészet fogalmának kitágítására, közérthetővé, sőt közhasznúvá tételére törekedett. Duchamp-t olvasva határozta el, hogy a szobrászat általános fogalmait „szociális plasztikává” szélesíti, s a közönséget felrázandó kinyilvánítja, hogy „mindenki művész”. Mert Duchamp szerint „a tömegek nevelhetetlenek...; tökfek, akik összeesküsznek a szabad és feltaláló individuuum ellen, ezzel is bizonyítván, hogy létezik az anyagi világ, s ennek tényét tudomásul kell vennünk.” Beuys azonban, mivel nem kívánt beletörődni a tömegek tökfességének megváltoztathatatlanságába, úgy döntött, hogy kiadói tevékenységbe kezd, s ennek révén jut el a tömegekhez. A MAK kiállításán látható mintegy 500 mű – a berlini Schlegel-gyűjtemény – jelentős része ilyen *multiples/edition*.

A legkülönbélebb hordozókon „hangosan gondolkodó” Beuys kommunikálni kíván: a Kant-műre pecsételt Beuys-emblémával éppúgy, mint a düsseldorfi újságon saját fotójára szignált jellel. Utóbbi fölött hatásos főcím: „Beuys megy!” 1978-ban ugyanis Beuysnak éppen el kell hagynia az ottani képzőművészeti akadémiát, mely negatív eseményt a művész piros tintával pozitív művé „írja át” – s a „tökfek” máris lépéshátrányba kerülnek. Máskor igazi képeslapnak ad új címet. A New York-i World Trade Center makettfotójára például ezt írja: *Cosmos és Damian 3D* (1975), egy talált iskolai palatáblára pedig: *Művészet=Tőke* (1979). Irónia és komolyság szétválaszthatatlansága a Beuys-i életmű állandó jellemző.

A „tökfek” veszére aztán Beuys komolyan politizálásba is kezdett: 1979-ben a német zöldek alapítótagjaként még európai parlamenti képviselőnek is jelöltette magát. További tények: 1971-ben létrehozta a *Direkt Demokrácia Szervezetét*, melynek létét a kólásüvegtől a nyomatokig mindenütt hirdette. 1974-ben került sor Heinrich Böll-lel a *Kreativitás és az Interdiszciplináris Kutatások Nemzetközi Szabadiskolájának* megszervezésére. A vietnami háború végén három napot közös ketrecben töltött egy prérifarkassal, miután a repülőtérrel lefüggönyözött mentőautóban és hordágyon megérkezett New York-i galériájába... Ez az akció és még fél tucat más Beuys-film is látható a bécsi tárlaton. Továbbá megtekinthetők olyan főművek, mint a *Szánkó* (1969), a *Filcöltöny* és a *Péntek-tárgy* című ready-made (mindkettő 1970) vagy az *Egy finoman tagolt ember háttámasza a Krisztus utáni 20. századból* (1972). S számos kisebb mitikus térbeli jel, köztük az *Ezüstpartvis és a szőr nélküli partvis* (1972) és a *Hallgatás* (1973).

Beuys kétszer is járt Bécsben: 1979-ben a *Galerie nächst St. Stephan* meghívására, szinte emigránsként, 1983-ban pedig – és erről filmfelvétel is van – Bruno Kreiskynél. Utóbbi alkalommal Otto Mühl-nél tett provokatív látogatásának dokumentációja könyvként is napvilágot látott. Ez a mostani mégis első átfogó kiállítása az osztrák fővárosban. Beuys – hosszú kabátjában, lógó hátizsákjában golfütőként hurcolt botjával, emblematikus kalapjában – jókor tért vissza Bécsbe, mert mintha a történelem kezdene Duchamp-nak igazat adni.

Joseph Beuys

Kiállítás enteriőr, MAK, 2000 • fotó: SMPK/MAK

